

Folkhälsomyndigheten måste lägga alla fakta om omikron på bordet (publicerad i Göteborgs-Posten 23 dec 2021)

När de första rapporterna om den nya omikronvarianten av SARS-CoV-2 dök upp, i slutet av november, så vidtog många länder mycket skyndsamma åtgärder för att stoppa spridningen. Allt tydde nämligen på att denna variant var oerhört smittsam, och dessutom inte bemästrades av nuvarande vacciner. Den ledande smittskyddsauktoriteten i USA, Anthony Fauci, har gått ut med att omikronvarianten har "en extraordinär förmåga att sprida sig" och redan börjat "härja i världen".¹ Från att i början av december ha utgjort mindre än en procent av amerikanska covid-fall utgör omikronvarianten nu 75 procent.² "Vi har tuffa veckor framför oss i hela Europa", säger den norska smittskyddsdirektören Frode Forland.³ Många länder i vår omgivning har för att mota denna anstormning infört tuffa restriktioner och flera länder har mer eller mindre stängt ner.

I Sverige har man hittills mött det nya hotet med mindre strikta åtgärder. Vid regeringens pressträff den 21 december kom nya rekommendationer om undvikande av miljöer med trängsel, bara sittande gäster på serveringsställen, rekommendation om hemarbete när möjligt, med mera.

Men inte ett ord om till exempel munskydd. Trots att dessa nu rekommenderas eller, oftare, krävs i offentliga inomhusmiljöer i hela vår omvärld finns i vårt land endast en rekommendation om munskydd vid trängsel i kollektivtrafiken.

Vi tillgriper fortfarande inte de enklaste och minst inskränkande åtgärderna i vårt land för att mota den annalkade "smittostormen", som WHO uttrycker det.⁴

Så hur vanlig är då omikronvarianten i vårt land?

Detta är nästan omöjligt att få fram.

Tittar man på Folkhälsomyndighetens hemsida, så står det där, på onsdagen, att vi hittills haft 260 diagnosticerade omikronfall i vårt land.⁵ Det låter ju betryggande.

Men när diagnosticerades dessa fall?

Tittar vi närmare på helgenomsekvenseringsdata – med vilka man avgör vilken variant personen smittats med – så ser vi att den sista fullständigt rapporterade veckan är vecka 46. Vi befinner oss nu i vecka 51! Fram till och med vecka 49 har man åtminstone helgenomsekvenserat så pass många att man kan få ett hum om hur stor andel som är omikron. Då var det 8,7%.

Det låter ju inte som att omikron tagit över. Men om man tar med i beräkningen att dubblingstiden för antalet omikronfall enligt WHO ligger på mellan 1,5 och 3 dagar⁶, och i senare brittiska data ligger på under två dagar⁷, så inser vi omedelbart att data från vecka 49 är så inaktuella att de får anses vara meningslösa. I Skåne var andelen omikron vecka 49 hela 21,8%.⁸ Det var alltså för två veckor sedan.

Har vi då något sätt att snabbare upptäcka förekomsten av denna variant? Ja, en mycket god indikation fås genom så kallad typnings-PCR, där genetiska förändringar som är karakteristiska för varje variant snabbt kan ses – betydligt snabbare än vid helgenomsekvensering.

I Danmark fås svar på PCR-test på ett dygn, och typnings-PCR-svar inom ytterligare ett dygn – sammanlagt alltså två dygn.⁹ Därför vet man nästan exakt hur spridd omikronvarianten är i Danmark. Där hade man till och med den 21 december hittat 26 362 fall av varianten.¹⁰ Av dessa upptäcktes 24 995 genom typnings-PCR, och 1 367 genom helgenomsekvensering.

Arton gånger så många omikronfall hade alltså upptäckts med typnings-PCR.

Och omikronvarianten håller snabbt på att ta över i Danmark. På en vecka – 8 till 15 december – gick andelen från åtta till 45 procent.¹¹

En extremt snabb ökning.

Men hur mycket omikron har vi då egentligen i Sverige?

På svenska Folkhälsomyndighetens hemsida står det nu: ”På grund av omikronvariantens ökning i Europa och världen har storskalig typnings-PCR åter initierats från Folkhälsomyndigheten från vecka 48. Den löpande övervakningen baserad på helgenomsekvensering fortsätter parallellt.”¹²

Men var kan vi se dessa data?

Om Folkhälsomyndigheten har dem måste de skyndsamt redovisas på hemsidan!

Konsekvenserna av en ohejdad spridning av denna mycket smittsamma variant är oöverblickbara. Både vad beträffar folkhälsan och belastningen på sjukvård såväl som på andra samhällsfunktioner.

För *Vetenskapsforum covid-19*:¹³

Anders Vahlne, professor emeritus och fd chefsöverläkare i klinisk virologi, Karolinska institutet

Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar, Uppsala universitet

Fredrik Elgh, överläkare och professor i virologi, Umeå universitet

Lena Einhorn, med dr i virologi

Åke Gustafsson, med dr i virologi, tidigare chef för mikrobiologi och vårdhygien, Region Gävleborg och Region Uppsala

Åke Lundkvist, professor i virologi, Uppsala universitet

¹ <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/19/us-covid-fauci-omicron-variant-raging-travel-risks>

² <https://www.nytimes.com/2021/12/20/us/us-holidays-omicron-cases.html>

³ <https://www.expressen.se/gt/norska-omikronlarmet-smittan-sprids-rekordsnabbt/>

⁴ <https://www.svd.se/who-varnar-europa-smittostorm-pa-vag>

⁵ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/statistik-och-analyser/sars-cov-2-virusvarianter-av-sarskild-betydelse/>

⁶ <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/omicron-cases-doubling-15-3-days-areas-with-local-spread-who-2021-12-18/>

⁷ <https://news.sky.com/story/covid-19-doubling-time-of-omicron-could-make-pcr-testing-meaningless-is-it-time-for-a-rethink-12498526>

⁸ <https://www.skane.se/digitala-rapporter/lagesbild-covid-19-i-skane/sekvensering/>

⁹ <https://www.washingtonpost.com/world/2021/12/18/omicron-variant-denmark/>

¹⁰ <https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2021/status-pa-omikron-varianten-b11529-pr-211221>

¹¹ <https://www.ssi.dk/-/media/cdn/files/covid19/omikron/statusrapport/rapport-omikronvarianten-21122021-14tk.pdf?la=da>

¹² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/statistik-och-analyser/sars-cov-2-virusvarianter-av-sarskild-betydelse/sars-cov-2-virusvarianter-av-sarskild-betydelse/>

¹³ <https://vetcov19.se/>